

Satversmes tiesa

Kopsavilkums

Lieta Nr. 2022-44-01

03.01.2025.

Satversmes tiesa 2024. gada 3. jūlijā pasludināja spriedumu lietā Nr. 2022-44-01 “Par Elektronisko sakaru likuma 48. panta septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam”.

Lietā tika vērtēta tiesību norma, kas elektronisko sakaru komersantam liedz tālāknodot citam komersantam tādas ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, kuras nav iegūtas par maksu.

Lieta tika ierosināta pēc konstitucionālās sūdzības. Tajā norādīts, ka pieteikuma iesniedzējai bez maksas piešķirtas lietošanas tiesības uz ierobežota radiofrekvenču spektra joslu. Lai sekmīgi turpinātu īstenot minētās tiesības, pieteikuma iesniedzējai vajadzētu attīstīt un piedāvāt klientiem piektās paaudzes mobilo elektronisko sakaru tīkla (5G) pakalpojumus. Taču pieteikuma iesniedzēja neesot viens no tiem mobilo sakaru operatoriem, kas darbojas Latvijas tirgū, tāpēc tai neesot iespēju tieši sniegt šādus pakalpojumus. Līdz ar to pieteikuma iesniedzēja būtu ieinteresēta tai piešķirtās spektra joslu lietošanas tiesības nodot vai iznomāt kādam no mobilo sakaru operatoriem, lai tādējādi gūtu iespējami lielāku labumu no savām īpašuma tiesībām. Tomēr apstrīdētā norma šādu tiesību tālāknodošanu liedz, tādējādi nesamērīgi ierobežojot tiesības uz īpašumu, kā arī pārkāpjot tiesiskās vienlīdzības principu.

Pirmkārt, Satversmes tiesa atzina, ka radiofrekvenču spektrs ir unikāls, ierobežots un pēc savas būtības publisks resurss. Tādēļ valstij kā tā pārvaldītājai ir jānodrošina, ka radiofrekvenču spektrs tiek izmantots sabiedrības interesēs. Valsts ir tiesīga gan regulēt procedūru, kādā personai piešķiramas radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, gan noteikt radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību izmantošanas noteikumus un ierobežojumus – tostarp ierobežojot lietošanas tiesību tālāknodošanu.

Otrkārt, Satversmes tiesa norādīja, ka apstrīdētās normas mērķis ir novērst elektronisko sakaru komersanta pieteikšanos konkursā par ierobežota

radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanu bez maksas, ja tas neplāno šīs tiesības izmantot patstāvīgai elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanai, bet plāno tās peļņas gūšanas nolūkā nodot par maksu citam elektronisko sakaru komersantam. Šādos apstākļos elektronisko sakaru komersanta tiesības nodot vai iznomāt tam bez maksas piešķirtās radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības nostādītu šo elektronisko sakaru komersantu labākā, privilēģētākā situācijā salīdzinājumā ar tiem komersantiem, kuri šīs tiesības ieguvuši konkursa vai izsoles rezultātā par maksu. Tādējādi apstrīdētā norma ir vērsta uz godīgas konkurences veicināšanu elektronisko sakaru komersantu starpā.

Treškārt, Satversmes tiesa secināja: lai gan apstrīdētā norma iekļaujas Eiropas Savienības dalībvalstīm paredzētās rīcības brīvības robežās, tās piemērošana var novest pie godīgai konkurencei neatbilstošām situācijām. Proti, liedzot elektronisko sakaru komersantam nodot tālāk ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, ir jābūt iespējai ņemt vērā šo tiesību piešķiršanas apstākļus, kā arī konkrētā brīža konkurences un tirgus apstākļus. Piemēram, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas veikts individuāls vērtējums citstarp ļautu ņemt vērā vēsturisko radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanas kārtību – savulaik šo tiesību piešķiršanai netika rīkotas izsoles un konkursi, tādēļ pieteikuma iesniedzējai nemaz nebija iespējas minētās tiesības iegūt konkursa vai izsoles rezultātā par maksu. Tādējādi individuāla katra gadījuma izskatīšana ļautu panākt gan sabiedrības, gan konkrētā komersanta un arī citu elektronisko sakaru komersantu interešu līdzsvaru. Savukārt to, ka elektronisko sakaru komersants ir iesniedzis pieteikumu par tādu ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanu, kuras tas ieguvis bez maksas, komisija varētu ņemt vērā, lemjot par attiecīgās atļaujas piešķiršanu vai nepiešķiršanu vai tajā ietveramiem nosacījumiem – tostarp vērtējot, vai lietošanas tiesību tālāknodošanas gadījumā būs izslēgta komersanta iespēja netaisnīgi iedzīvoties uz ierobežota resursa rēķina.

Ievērojot minēto, Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi var sasniegt ar alternatīviem, personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir nesamērīgs, bet apstrīdētā norma – neatbilstoša Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem.

Satversmes tiesas tiesnesis Artūrs Kučs pievienoja spriedumam atsevišķas domas. Tajās norādīts, ka apstrīdētā norma neaizskar pieteikuma iesniedzējas tiesības uz īpašumu. Pieteikuma iesniedzēja jau izsenis neesot bijusi tiesīga nodot tālāk radiofrekvenču joslu lietošanas tiesības, turklāt peļņa, ko pieteikuma

iesniedzēja gūtu no lietošanas tiesību tālāknodošanas, neesot uzskatāma par īpašumu.

Atsevišķās domas spriedumam pievienoja arī Satversmes tiesas tiesnesis Jānis Neimanis. Arī viņš norādīja, ka pieteikuma iesniedzējai nebija tiesību atsavināt radiofrekvenču joslas lietošanas tiesības – pieteikuma iesniedzēja ar konstitucionālo sūdzību esot izvirzījusi prasību par jaunu subjektīvo tiesību piešķiršanu, nevis par esošo tiesību ierobežojuma atcelšanu.